

ฉันไม่รู้จัก 6 ตุลา (1): สำรวจแบบเรียน-ความเข้าใจของนักเรียนไทยในปี 2562

[ประเทศไทย](#) / [ข่าวขุดพิเศษ](#)

Submitted on Thu, 2019-01-24 15:16

เรื่อง: [ณิชชา ตันติวิทยาพิทักษ์](#)

ภาพ/วิดีโอ: [กิตติยา อรอินทร์](#)

ประเทศไทยนำเสนอคลิปวิดีโอชวนนักเรียนคุย “รู้จัก 6 ตุลาคม้ย” หลากหลายคำตอบและแววตาสงสัย สุดท้ายคนถามก็เริ่มสงสัยเลยกวาดซื้อหนังสือ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ อะไรก็ได้ที่พูดถึงการเมืองไทยในชั้นมัธยม ไล่เปิดทีละเล่ม ทีละสำนักพิมพ์ ตื่นตาตื่นใจ 6 ตุลาคมร่วงหล่นอยู่ตรงไหน อธิบายยังไงให้เหมือนไม่อธิบาย

ทรงผมสั้นเกรียน-เสมอตั้งหู ดูเป็นกฎระเบียบในโรงเรียนที่สืบทอดกันมานานจนไม่รู้ที่มา แต่ข้อค้นพบจากการกลับไปอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 20 ต.ค. 2519 บอกเราว่า ระเบียบทรงผม การแต่งกาย รวมทั้งหลักสูตรการเรียนการสอนที่ให้เลิกสอนเกี่ยวกับลัทธิทางการเมือง แม้แต่ระบอบประชาธิปไตย เริ่มต้นหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา^[1]

6 ตุลาที่ดูไกลตัวกลับเกี่ยวพันกับศีรษะของเราตั้งแต่จำความได้ แต่ความทรงจำเกี่ยวกับ 6 ตุลาของเราแจ่มชัดแค่ไหน

[ลงโฆษณากับประเทศไทย](#)

ThisAble.me

เราทดลองสัมภาษณ์นักเรียน ม.ปลาย จากหลายโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครสั้นๆ เพื่อสำรวจว่าความรับรู้ที่พวกเขามีต่อเหตุการณ์ 6 ตุลาเป็นอย่างไร เกินครึ่งไม่แน่ใจและสับสนกับเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 การอธิบายส่วนใหญ่เป็นคีย์เวิร์ดสั้นๆ เช่น มีการฆาตกรรม มีการล้อมปราบนักศึกษา จำนวนไม่น้อยไม่เคยได้ยินเรื่องนี้เลย บางคนก็บอกว่า “ไม่ได้เรียนในโรงเรียน แต่รู้จากอินเทอร์เน็ตรวมถึงมีวสิควีดีโอ ‘ประเทศกูมี’

#RapAgainstDictatorship #ประเทศไทย
 RAP AGAINST DICTATORSHIP - ประเทศไทย
 การดู 53,646,777 ครั้ง 1M 36K แชร์ 36K 36K

ภาพมิวสิควิดีโอ ประเทศไทย

ไม่ใช่ความผิดของเหล่านักเรียนแน่นอนที่จะจำเหตุการณ์ 6 ตุลา ไม่ได้ แม้เหตุการณ์นี้จะโหดร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทยและชุดภาพถ่ายเหตุการณ์ที่ถ่ายโดย นิล ยูเลวิช จะได้รับรางวัลพูลิตเซอร์โด่งดังไปทั่วโลกจนถึงวันนี้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์สังหารหมู่ก็ยังคลุมเครือและไม่มีความชัดเจน เช่น จำนวนผู้เสียชีวิต จำนวนคนถูกแขวนคอ ชื่อผู้เสียชีวิต หรือกระทั่งใครออกคำสั่งให้ล้อมปราบ ใครอยู่เบื้องหลังกลุ่มขวาจัด ฯลฯ

คำตอบงๆ ของเหล่านักเรียนนำไปสู่ความสงสัยว่า รัฐไทยอธิบายเรื่องนี้ให้เยาวชนเข้าใจได้อย่างไร แต่นั่นอาจเป็นคำถามที่ดีเกินไป บางทีอาจต้องเริ่มต้นตั้งแต่ว่า รัฐไทยอธิบายเรื่องนี้หรือไม่

นอกจากนี้เรายังกวาดแบบเรียนจากหมวดสังคมศึกษาทั้งหมดเท่าที่หาได้มาอ่าน คละกันตั้งแต่ระดับชั้น ม.1-ม.6 จำนวนทั้งสิ้น 23 เล่ม แบ่งเป็นหลักสูตรปี 2544 จำนวน 4 เล่ม ปี 2551 จำนวน 15 เล่ม ปี 2559 จำนวน 2 เล่ม ปี 2560 จำนวน 2 เล่ม แบ่งเป็นของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด กระทรวงศึกษาธิการ กระทั่งของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาที่ทำหนังสือเฉพาะของตัวเอง

เราเรียนเรื่อง 6 ตุลาในโรงเรียนกันอย่างไร

ข้อค้นพบคือ

- แบบเรียนที่ไม่กล่าวถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาเลย มีจำนวน 17 เล่ม บางเล่มตลกกว่านั้นเพราะกล่าวถึง 14 ตุลาสั้นๆ แล้วข้ามไปที่เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เลย[2] บางเล่มไม่กล่าวถึงทั้ง 14 ตุลาและ 6 ตุลาแต่กล่าวถึงเหตุการณ์พฤษภา 35[3] หรือมี 3 เล่มตัดจบที่ประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475[4]
- แบบเรียนที่มีกล่าวถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาเล็กน้อยมีอยู่ 2 เล่มโดยเป็นแค่การอ้างอิงถึง 'หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.46' เล่ม 1 และ 2 (ฉบับปี 2551) ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

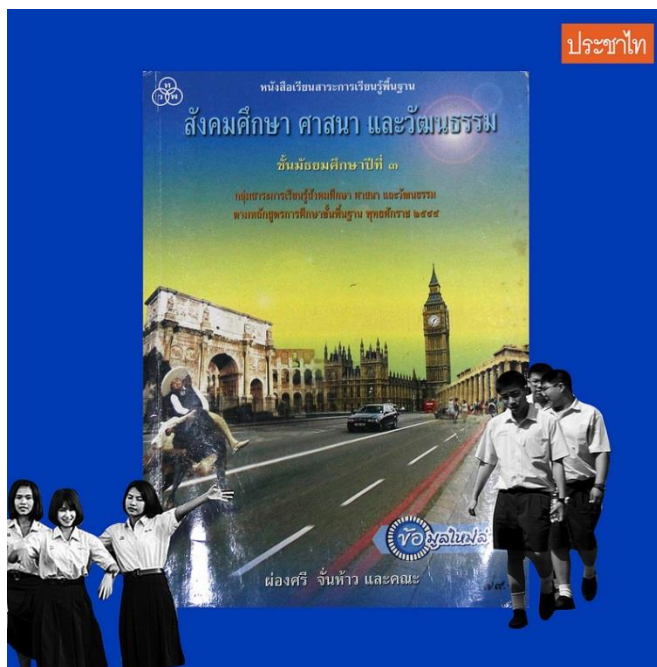
เล่ม 1 กล่าวถึงในตอนทีพูดเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยอธิบายว่า

“...มุ่งพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดทีเรียกว่า “กระจายความเจริญสู่ชนบท” เนื่องจากการพัฒนาทีผ่านมาเน้นเฉพาะในส่วนกลางและเกิดภาวะเงินเฟ้อ การว่างงาน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และสังคม และความไร้เสถียรภาพทางการเมือง (หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519) โดยเน้นกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค 2 แนวทาง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยขยายการผลิตด้านการเกษตร และปรับปรุงโครงการสร้างอุตสาหกรรม...”

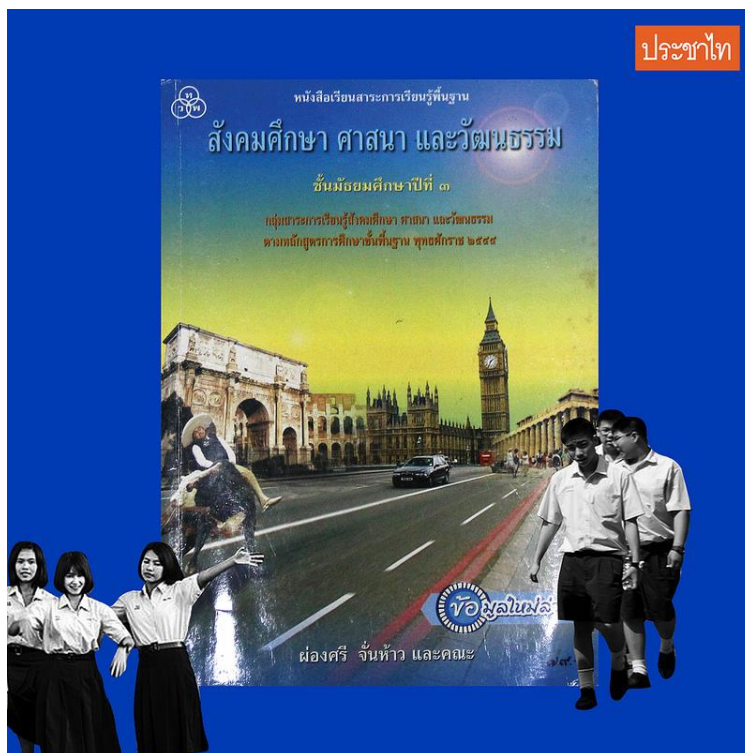
เล่ม 2 อยู่ในหัวข้อ ‘ปัญหาสถาบันทางการเมือง’ ในหัวข้อย่อย ‘กลุ่มผลประโยชน์’ โดยกล่าวถึงในย่อหน้าหนึ่งว่า

“การแทรกแซงด้วยวิธีทางกฎหมาย เป็นการแทรกแซงโดยการที่รัฐจะใช้วิธีการออกกฎหมายเพื่อห้ามกลุ่มผลประโยชน์ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยบัญญัติให้กลุ่มมีฐานะเป็นเพียงสมาคมทางสังคมไม่มีบทบาททางการเมือง หรือการออกกฎหมายการศึกษาหรือประกาศคณะปฏิวัติฉบับต่างๆ ที่ห้ามการรวมกลุ่มทางการเมือง ส่วนการแทรกแซงด้วยการจัดตั้งกลุ่มหรือสนับสนุนกลุ่มบางกลุ่มเพื่อต่อต้านกลุ่มผลประโยชน์ที่เรียกร้องสิ่งต่างๆ จากรัฐ เช่น การจัดตั้งกลุ่มนวมพล กลุ่มกระทิงแดงขึ้นมาคานอำนาจกลุ่มนักศึกษาในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519”

- แบบเรียนที่ให้รายละเอียดเหตุการณ์อย่างสั้น 1 เล่ม ได้แก่ 'สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3' (ฉบับปี 2544) ของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เป็นเล่มเดียวที่กล่าวว่ามีจำนวนผู้เสียชีวิตถึง 100 กว่าคน ซึ่งมากกว่าเอกสารชั้นสุตรพลิกศพคดี 6 ตุลาซึ่งระบุว่าผู้เสียชีวิต 46 คน^[5] มีการพูดถึงคดีหมิ่นพระบรมฯ แต่ไม่พูดถึงการเล่นละครชวนคอกๆ ของนักศึกษาก่อนหน้านั้น

“ขณะเดียวกัน จอมพลถนอม กิตติขจร ได้เดินทางกลับเข้าประเทศเพื่ออุปสมบท เป็นเหตุให้นิสิตนักศึกษาทำการประท้วงให้เดินทางกลับออกไป แต่เหตุการณ์กลับถูกแปลงเป็นคดีหมิ่นพระบรมโอรสาธิราช กลุ่มนวมพล กระทิงแดง และลูกเสือชาวบ้าน พากันมาชุมนุมหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมทั้งตำรวจตระเวนชายแดน เข้าวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 การปราบปรามก็ได้เริ่มขึ้น มีนักศึกษาเสียชีวิตกว่า 100 คน และบาดเจ็บอีกเป็นจำนวนมาก ในที่สุดกลุ่มทหารนำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช” “การแก้ปัญหาความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม นักศึกษาหลบหนีเข้าป่ากันมาก ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีความเข้มแข็งมากขึ้น ยากแก่การปราบปราม รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้พยายามแก้ปัญหาไม่ใช้ความรุนแรง หันมาใช้นโยบายการเมืองนำหน้าการทหาร โดยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง ขจัดความไม่เป็นธรรมในสังคม ประกาศนิรโทษกรรมนักวิชาการและนิสิตนักศึกษา ที่หนีเข้าไปอยู่ในป่าโดยให้มีสิทธิเข้าทำงาน หรือเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาเดิมได้ การนี้ รัฐบาลสามารถชักชวนนักศึกษาออกมาจากป่า และสามารถสลายพลังของพรรคคอมมิวนิสต์ได้ในที่สุด”

เล่มที่กล่าวรายละเอียดไว้คล้ายกันแต่มีบริบทสังคมการเมืองเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย พูดถึงพรรคการเมืองในสมัยนั้นซึ่งเล่มอื่นไม่ได้พูดถึง คือ 'หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.2' (ฉบับปี 2551) ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด โดยในหัวข้อ 'เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519' ย่อหน้าแรกกล่าวว่า

“ผลสืบเนื่องจากบรรยากาศทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 ที่กลุ่มนักศึกษา ประชาชน และกลุ่มชาวนาชาวยุโรป เกิดความสำนึกและตื่นตัวทางการเมือง สังคมไทยมีบรรยากาศของความ เป็นประชาธิปไตยสูง มีการแข่งขันทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองที่มีมากถึง 22 พรรค โดยแต่ละพรรคอยู่ภายใต้ การสนับสนุนของกลุ่มทุนที่เจริญก้าวหน้าขึ้นมาจากยุคส่งเสริมการลงทุน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 รวมทั้งการเมืองไทยในระบบรัฐสภาที่มีการแข่งขันช่วงชิงอำนาจกันเป็นเวลากว่า 3 ปี จนกระทั่งจอมพล ถนอม กิตติขจร อดีตผู้นำประเทศ ได้เดินทางกลับมาประเทศไทย จึงเป็นสาเหตุให้นิสิตนักศึกษา และประชาชนจำนวนมากลุก ขึ้นมาต่อต้านการกลับมาของจอมพล ถนอม กิตติขจร และเรียกร้องประชาธิปไตยอีกครั้งด้วยการรวมตัวกันชุมนุม ประท้วงการกลับมาของผู้นำคนดังกล่าวเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในสมัยรัฐบาล ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช”

- แบบเรียน 2 เล่มที่มีเนื้อหาเหมือนกัน และเขียนถึง 6 ตุลาไว้ยาวที่สุดในบรรดาทุกเล่ม โดยให้รายละเอียดเหตุการณ์โคร่ำๆ และสาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิด 14 ตุลา ซึ่งเกี่ยวโยงมาจนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลา คือ

'ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย' (ฉบับปี 2559) ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, 'ประวัติศาสตร์ไทย' (ฉบับปี 2551) ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังตัวอย่าง

การรวมกลุ่มเคลื่อนไหว

"สภาพการณ์ภายหลังวิกฤติการณ์ 14 ตุลาคม 2516... นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เข้ามาเป็นผู้นำในการบริหารประเทศ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในเวลานั้นประเทศไทยประสบปัญหาในหลายด้านซึ่งเป็นปัญหาที่หมักหมมกันมายาวนาน เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองพ้นจากระบบเผด็จการก้าวมาสู่ยุคประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น นิสิตนักศึกษาและประชาชนบางส่วนใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต ต้องการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงโดยเร็ว ซึ่งในบางครั้งเป็นการละเมิดกฎหมาย รัฐบาลไม่อาจตอบสนองความต้องการได้ บางกลุ่มโจมตีรัฐบาลในทางที่เสียหาย เกิดความขัดแย้งกัน"

"แนวคิดทางการเมืองไทยเกิดความแตกแยกสถานการณ์ขณะนั้นประชาชนส่วนใหญ่ต่างพากันเบื่อหน่ายกลุ่มพลังต่างๆ ซึ่งพากันประหวั่นรัฐบาลและเรียกร้องต่างๆ นานา นอกจากนั้นประชาชนยังเบื่อหน่ายรัฐบาลและนักการเมืองที่เกิดการแตกแยกและแย่งชิงผลประโยชน์กัน..."

"เกิดการรวมกลุ่มต่างๆ มากมายหลายกลุ่ม บางกลุ่มมีจุดหมายช่วยเหลือสังคม บางกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มครู กลุ่มนักศึกษาอาชีวะ กลุ่มชาวไร่ชาวนา กรรมกร พระสงฆ์ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้พยายามเคลื่อนไหวตามแนวทางของตน เช่น เผยแพร่ประชาธิปไตยในชนบท ช่วยเหลือผู้ที่ถูกกดขี่ข่มเหงให้ได้รับความยุติธรรม เรียกร้องค่าจ้างแรงงานให้สูงขึ้น เดินขบวนขับไล่ผู้บริหารออกจากตำแหน่ง ให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาพิษผลราคาตกต่ำ การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ บางครั้งกระทำไปในลักษณะรุนแรง ฝ่าฝืนกฎหมายและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น การนัดหยุดงาน เป็นต้น"

กระแสคอมมิวนิสต์

"ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเริ่มเสื่อมความนิยม เนื่องจากประชาชนเห็นว่าศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาเข้าไปก้าวกายหน้าที่ของรัฐบาล เป็นเหตุให้รัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น ฝ่ายสูญเสียผลประโยชน์และกลุ่มอำนาจเก่าเริ่มรวมตัวกัน และพยายามปลุกกระแสให้ประชาชนเห็นวาทิสิตนักศึกษายุ่งประชาชนให้ก่อเหตุวุ่นวาย มีการประหวั่นรัฐบาลอย่างพร่ำเพรื่อและใช้กฎหมายเหนือกฎหมาย นอกจากนั้นยังกล่าวหานักศึกษาอย่างรุนแรงว่าเป็นพวกนิยมคอมมิวนิสต์ ต้องการล้มล้างชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"

เปรียบเทียบกับกรเลาเรื่องของโครงการบันทึก 6 ตุลา

เพื่อให้เห็นความแตกต่างทั้งในแง่รายละเอียดและน้ำเสียงของการเล่า ระหว่างแบบเรียนที่ได้กล่าวถึงไปกับเว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา^[6] ซึ่งเขียนสรุปบริบทของเหตุการณ์โดยอาจารย์นักประวัติศาสตร์ผู้ล่วงลับ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงที่มาที่ไปและบริบทสำคัญก่อนนำมาสู่เหตุการณ์ล้อมปราบได้แบบหนึ่งคนละม้วน เนื้อหาบางส่วนมีดังนี้

รวมกลุ่มเคลื่อนไหว

ผลสะท้อนของกรณี 14 ตุลาคม 2516 ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือการทำให้ประชาชนไทยได้รับสิทธิเสรีภาพ และนำมาซึ่งระบอบประชาธิปไตยตามวิถีทางรัฐสภา การโค่นล้มของระบอบเผด็จการก่อให้เกิดความตื่นตัวในด้านสิทธิประชาธิปไตยครั้งใหญ่แก่ประชาชนในทุกกระดับ แม้ว่าชัยชนะจากกรณี 14 ตุลาฯ ยังจะมีได้ทำให้ประชาชนได้เป็นเจ้าของอำนาจรัฐโดยสิ้นเชิง แต่ทำให้พลังฝ่ายปฏิกิริยาและอนุรักษ์นิยมต้องถดถอยไปขณะหนึ่ง และเปิดโอกาสให้กับยุคทองแห่งเสรีภาพ กำลังของฝ่ายพลังที่ก้าวหน้า ซึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้ไปสู่สังคมที่ดั่งงามได้ก่อรูปขึ้นอย่างชัดเจน และได้ก่อการดรุกในแทบทุกด้าน กระแสการต่อสู้ในเรื่องการต่อสู้เพื่อเอกราช ประชาธิปไตย ความเป็น

ธรรม ได้แผ่ขยายออกไป ความตื่นตัวของประชาชนขยายตัวออกไปจากห้องเรียน สู่วิทยาลัยและห้องโถงนารวมทั้งตามถนนหนทางทั่วไป และก่อให้เกิดรูปขบวนของการเคลื่อนไหวของประชาชนขนาดใหญ่ อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ไทย ดังจะพิจารณาได้ เช่น การต่อสู้ของกรรมกร

ภายใต้การปกครองเผด็จการ กรรมกรได้ถูกกดขี่ขูดรีดอย่างหนัก เนื่องจากนโยบายมุ่งส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล ตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มุ่งที่จะสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีสำหรับนักลงทุนต่างชาติ จึงมุ่งที่จะกดค่าจ้างแรงงานของกรรมกรให้ต่ำ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ยกเลิกกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ใช้กฎอัยการศึกห้ามการนัดหยุดงานของกรรมกรอย่างเด็ดขาด หากคนงานขัดขืนมีโอกาที่จะถูกจับกุมในข้อหาคอมมิวนิสต์โดยทันที กรรมกรไทยจึงยากจนข้นแค้นและต้องทำงานในเงื่อนไขที่ยากลำบาก ค่าจ้างแรงงานต่ำ ไม่มีหลักประกันในด้านสวัสดิการและชีวิตการทำงาน

เมื่อระบอบเผด็จการพังทลายจากกรณี 14 ตุลาคม 2516 จึงได้เกิดกระแสการนัดหยุดงานเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมขนานใหญ่ ดังจะเห็นได้จากหลังกรณี 14 ตุลาคม เพียง 1 เดือนเศษ จนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน กรรมกรนัดหยุดงานถึง 180 ครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วมีการนัดหยุดงานของกรรมกรถึง 4 รายต่อวัน และการนัดหยุดงานของกรรมกรนี้แผ่ขยายไปทั่วทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จากนั้นในเดือนต่อมา กรรมกรได้นัดหยุดงานอีกเป็นจำนวน 300 ครั้ง คิดเป็นอัตราถึง 10 รายต่อวัน และในการประท้วงของชนชั้นคนงาน มีหลายครั้งที่กระทบกระเทือนอย่างมาก เช่น การนัดหยุดงานของกรรมกรท่าเรือ และกรรมกรได้เข้ายึดท่าเรือปิดการขนส่ง 1 วัน จนทำให้ทางฝ่ายบริหารการท่าเรือต้องยอมปรับค่าแรงตามข้อเรียกร้อง ต่อมาในวันที่ 12 ธันวาคม กรรมกรรถไฟนัดหยุดงาน ทำให้การขนส่งทางรถไฟต้องชะงัก และท้ายที่สุดทางการรถไฟก็ต้องปรับค่าแรงกรรมกรเช่นกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กระแสการหยุดงานของกรรมกรก็ยิ่งสูงขึ้นจนถึง 357 ครั้ง และมีกรรมกรที่เกี่ยวข้องกับการนัดหยุดงานเพิ่มทวีมากขึ้น จากนั้น ใน พ.ศ. 2518 มีการนัดหยุดงานของกรรมกรอีก 241 ครั้ง และ ใน พ.ศ. 2519 จนถึงเดือนตุลาคมที่เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม มีการนัดหยุดงาน 133 ครั้ง จนกล่าวได้ว่าขบวนการกรรมกรเกือบทั้งหมดได้ผ่านการนัดหยุดงานในช่วงระยะเวลาก่อน 6 ตุลาคม นี้แล้วแทบทั้งสิ้น

ปัญหาอยู่ที่ว่าการนัดหยุดงานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการยุ้งของฝ่ายซ้ายตามที่เอกสารคณะปฏิรูปกล่าวอ้างหรือคำตอบคือ ไม่น่าจะใช่ เพราะในระหว่างปลายปี พ.ศ. 2516 จนถึง 2517 ที่กรรมกรนัดหยุดงานอย่างมกนั้น ยังไม่มีขบวนการฝ่ายซ้ายที่ไหนแข็งแรงแพที่จะไปยุ้งกรรมกรโรงงานนับพันโรงงานให้หยุดงานได้ ดังนั้น ปัญหาการนัดหยุดงานเหล่านี้ เกิดจากสภาพความบีบคั้นเร้นแค้นของกรรมกรที่สั่งสมตัวมาแสนนาน จนเกิดแรงระเบิดขึ้นในระยะดังกล่าว ข้อเรียกร้องของกรรมกรโดยมากก็มักเป็นเรื่องขอให้นายจ้างเพิ่มค่าแรงงานและสวัสดิการ รวมทั้งหลักประกันในการทำงานต่างๆ กระแสแห่งการต่อสู้ของกรรมกรที่เพิ่มขึ้นในระยะนี้เอง ได้นำมาสู่การก่อตั้งองค์กรกรรมกรในรูปแบบของสหภาพแรงงานขึ้นมากมายในวิสาหกิจต่างๆ ทั้งในภาครัฐวิสาหกิจและโรงงานเอกชน ซึ่งการรวมตัวกันของกรรมกรเข้าเป็นสหภาพแรงงาน จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยภายใต้ระบอบเผด็จการก่อนหน้านี้

การต่อสู้นัดหยุดงานของกรรมกรครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากกลุ่มอิสระต่างๆ ในขบวนการนักศึกษา และองค์การบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงทำให้ทำให้สมาคมกรรมกรต่างๆ ซึ่งเป็นกรรมกรภาคเอกชนที่ร่วมการต่อสู้ จัดตั้งองค์กรร่วมคือ "ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ" เพื่อประสานงานการต่อสู้ของกรรมกร

นอกเหนือจากกลุ่มสหภาพแรงงานเอกชนที่นำโดยศูนย์ประสานงานกรรมกร ได้มีกลุ่มสหภาพแรงงานซึ่งมาจากสหภาพในกิจการสาธารณูปโภคของรัฐจัดตั้งขึ้นด้วยอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ สหภาพของพนักงานการไฟฟ้า การประปา องค์การโทรศัพท์ โรงงานยาสูบ คลังสินค้า ท่าเรือ เป็นต้น

กระแสคอมมิวนิสต์

หลังกรณี 14 ตุลาคม 2516 อุดมการณ์สังคมนิยมค่อยๆ กลายเป็นอุดมการณ์ของขบวนการนักศึกษาไทย และ ทฤษฎีสังคมนิยมกลายเป็นอาวุธในการวิพากษ์สังคมไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยการวิเคราะห์และวิพากษ์ สังคมไทยว่าเป็นสังคมชนชั้น ที่มีการกดขี่ขูดรีดกันอย่างรุนแรง ชนชั้นปกครองไทยได้สคบกับจักรวรรดินิยมอเมริกา ทำการกดขี่ประชาชนอย่างหนัก หนทางในการแก้ไขจึงจะต้องปฏิวัติประเทศไปสู่สังคมนิยม โคนล้มชนชั้นที่กดขี่ เหล่านั้น สร้างสังคมใหม่แห่งชนชั้นกรรมกรชาวนาขึ้น สอดคล้องกับจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อส่วนรวมในขบวนการ นักศึกษา ที่พัฒนามาตั้งแต่ยุคก่อนกรณี 14 ตุลาคม 2516 เมื่อมาถึงขณะนี้ คำขวัญเรียกร้องให้รับใช้ประชาชนจึง แพร่หลายทั่วไปในขบวนการนักศึกษา

การเผยแพร่ของอุดมการณ์สังคมนิยม ได้รับการเผยแพร่เป็นที่สนใจของประชาชนอย่างมาก ในที่สุด แม้กระทั่งพรรค ประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่และค่อนข้างมีบทบาท ก็ยังประกาศว่าจะใช้นโยบายบริหารประเทศแบบ "สังคมนิยมอ่อนๆ" นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งพรรคการเมืองแนวสังคมนิยมขึ้นมาต่อสู้ทางรัฐสภา 3 คือ พรรคแนวร่วม สังคมนิยม พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย และพรรคพลังใหม่

พรรคแนวทางสังคมนิยมทั้งสามพรรค ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2518 มีสมาชิกทั้ง 3 พรรคได้รับเลือกเข้าสู่สภาถึง 37 ที่นั่ง เป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย 15 ที่นั่ง พรรคพลังใหม่ 12 ที่นั่ง และพรรคแนวร่วมสังคมนิยม 10 ที่นั่ง และในจำนวนนี้ปรากฏว่า นายสุธีร์ ภูวนันท์ ส.ส.พรรคแนวร่วมสังคมนิยมจากจังหวัดสุรินทร์ ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนมากที่สุดของประเทศด้วย อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าพรรคแนวทางสังคมนิยมได้รับการต้อนรับจากประชาชนเป็นอย่างดี และกลายเป็นพลังต่อรอง ทางการเมืองในรัฐสภาอันสำคัญยิ่ง

ผลงานชิ้นสำคัญของพรรคแนวทางสังคมนิยมทั้ง 3 พรรคก็คือ ความพยายามผลักดันให้มีการเลิกกฎหมาย คอมมิวนิสต์ พ.ศ.2496 เพราะเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ เป็นเครื่องมือของฝ่ายทหารชายในการเซ็นฆ่าและทำร้าย ประชาชนผู้บริสุทธิ์ แต่ฝ่ายทหารและข้าราชการเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้มีความจำเป็นในการใช้ปราบปรามการก่อการ ร้ายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในที่สุด สภาความมั่นคงก็ได้เสนอร่างกฎหมายใหม่ เรียกว่า ร่างกฎหมายความปลอดภัย แห่งชาติ ซึ่งยังมีมาตรการในการปราบปรามประชาชนที่ครอบจักรวาลยิ่งกว่าพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ แต่ต่อมา ได้เกิดกระแสการคัดค้านอย่างหนัก โดยขบวนการนักศึกษาและพรรคสังคมนิยมทั้ง 3 พรรค รัฐบาลจึงแถลงว่า จะ มอบให้คณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาใหม่

ด้วยการเคลื่อนไหวของฝ่ายพรรคสังคมนิยม ทำให้ผู้ปกครองศักดินาและพรรคการเมืองชนชั้นนายทุน ก็เกิดความ หวาดระแวงว่า พรรคแนวทางสังคมนิยมเหล่านี้ จะไปทำให้ผลประโยชน์และความได้เปรียบของตนลดลง จึงได้ใช้ พยายามที่จะใส่ร้ายป้ายสีและทำลาย เช่น การโจมตีว่าพรรคสังคมนิยมเหล่านี้เป็นแนวร่วมของคอมมิวนิสต์ โดยใช้คำ ขวัญรณรงค์ว่าสังคมนิยมทุกชนิดคือคอมมิวนิสต์นั่นเอง หรือได้เงินจากองค์การสืบราชการลับของเคจีบีแห่งสหภาพ โซเวียตบ้าง ขยายชาติให้เวียดนามบ้าง เป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์บ้าง นอกจากนี้ก็คือการใช้ความรุนแรง ทำร้ายและก่อวินาศกรรมผู้สมัครรับเลือกตั้งของทั้ง 3 พรรค ด้วยเหตุจากการโจมตีใส่ร้ายและสกัดกั้นทุกวิถีทางดังกล่าว ทำให้การเลือกตั้งในเดือนเมษายน 2519 มีผู้สมัครทั้ง 3 พรรคได้รับเลือกเข้าสภาผู้แทนราษฎรเพียง 6 คนเท่านั้น คือ พรรคพลังใหม่ 3 คน พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย 2 คน และ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม 1 คน

(ตัวอย่าง) สิ่งที่ยหายไป ไม่ปรากฏในแบบเรียน

ความโหดร้ายของการล้อมปราบ

จากบทความที่เผยแพร่ในเว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา 'ความทรงจำ/ความเจ็บงันของประวัติศาสตร์บาดแผล : ธงชัย วินิจ จะกุล' กล่าวในตอนหนึ่งว่า

“เวลา 5.30 น. ระเบิดลูกยิงเข้าใส่ผู้ชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีรายงานว่า มีผู้เสียชีวิตทันที 4 คน และบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ระเบิดลูกนี้เป็นสัญญาณการเริ่มต้นระดมยิงของทหารอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเวลา 9.00 น.[2] จรวดต่อสู้รถถังยิงเข้าใส่ตึกคณะบัญชีซึ่งในขณะนั้นหนึ่งในสามของผู้ชุมนุมรวมตัวกันอยู่ นอกรั้วมหาวิทยาลัย หลังจากกองกำลังที่ปิดล้อมมหาวิทยาลัยบุกเข้ามาในรั้วแล้ว พวกเขาลากนักศึกษาบางคนออกไป การรุมประชาทัณฑ์ เริ่มต้นขึ้น นักศึกษาสองคนถูกรุมฆาตกรรม แขนงคอ และทุบตีแม่เสียชีวิตแล้วที่ใต้ต้นไม้รอบสนามหลวง ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่แยกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ออกจากพระบรมมหาราชวังด้วยการเดินเพียงสองนาทีก นักศึกษาหญิงคนหนึ่งถูกไล่ล่าจนล้มลงกับพื้น ถูกทหารฉกกระชากแขนและขาขวาจนเสียชีวิต บนถนนหน้ากระทรวงยุติธรรม อีกฟากหนึ่งของท้องสนามหลวงตรงข้ามธรรมศาสตร์ ร่างของนักศึกษาสี่คนที่ยังมีชีวิตอยู่แต่หมดสติไปแล้วถูกนำมากองสุมกับท่อนฟืน ราวด้วยน้ำมันแล้วจุดไฟเผา ฆาตกรรมโหดร้ายป่าเถื่อนเหล่านี้เกิดขึ้นในฐานะการแสดงอันน่าตื่นตาตื่นใจต่อหน้าธารกำนัล ผู้ชมจำนวนมากรวมถึงเด็กชายตัวเล็ก ๆ พบไม้ประดับด้วยความเบิกบานสำราญใจ

ภายในมหาวิทยาลัยนอกจากผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตที่ไม่ทราบจำนวนจากอาวุธสงครามแล้ว ยังมีคนจำนวนมากถูกรุมประชาทัณฑ์ จารุพงษ์ ทองสินธุ์ เพื่อนของผู้เขียนซึ่งเป็นหนึ่งในผู้นำนักศึกษาถูกลากผ่านสนามฟุตบอลโดยผ้าที่พันอยู่รอบคอของเขา หลังจากนั้นหกร่างถูกนำมากองรวมกันที่พื้นเพื่อให้ชายคนหนึ่งตอกลิ้มไม้ลงตรงกลางอก ราวกับว่าพวกเขาเป็นปีศาจซาตานอย่างที่เห็นกันในหนังฝรั่ง ตามรายงานของตำรวจ มีประชาชนเสียชีวิตทั้งหมด 46 คน และมีผู้บาดเจ็บอีกหลายร้อยคน ตามข้อมูลจากแหล่งอื่น จำนวนผู้เสียชีวิตอาจสูงถึง 100 คน และไม่ทราบจำนวนผู้สูญหาย (คดีประวัติศาสตร์ คดี 6 ตุลา 2521, 81-83)

มันเป็นเช้าวันพุธที่การตายด้วยกระสุนปืนดูเหมือนเป็นการฆาตกรรมที่เจ็บปวดน้อยที่สุดและศิวิไลซ์มากที่สุด”

เบื้องหลังที่ไร้คำตอบ พระกนอมเดินทางกลับไทย

บทความเดียวกันของธงชัย ได้อธิบายว่า หลังจากรัฐบาลเผด็จการชุดก่อนถูกขับไล่พ้นจากอำนาจด้วยการลุกฮือของมวลชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นับจากกลางปี 2518 ถึงเดือนกันยายน 2519 มีหลายเหตุการณ์ที่ส่งสัญญาณว่าทหารสมคบคิดกันพยายามที่จะกลับคืนสู่อำนาจ

วันที่ 19 กันยายน 2519 กนอม กิตติขจร เผด็จการที่ถูกขับไล่ออกนอกประเทศและลี้ภัยอยู่ที่เมืองบอสตันตั้งแต่ปี 2516 ก็กลับเข้ามาภายในประเทศ กนอมห่มผ้าเหลืองบวชเณร สัญญาต่อสาธารณชนว่าปลงใจแล้วที่จะอยู่ใต้วามาสาวพีศตร์ มีความจริงใจที่จะกลับมาเพียงเพื่อเยี่ยมบิดาที่ใกล้ถึงแก่กรรม อ้างว่าตนไม่มีวาระซ่อนเร้นใดๆ ในทางการเมือง หากมองย้อนกลับไป ไม่ต้องสงสัยเลยว่า การกลับมาของกนอมเป็นการสมคบคิดที่วางแผนกันมาอย่างดี กล่าวคือสามารถปิดฉากขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษาหัวก้าวหน้าและล้มรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งได้ในคราวเดียว บิดาของกนอมเสียชีวิตหลังจากนั้น 10 ปี ขณะที่การสละชีวิตฆราวาสของกนอมกินเวลาเพียงแค่ 3 เดือนหลังการสังหารหมู่ เขาสลัดผ้าเหลืองทิ้งในเดือนมกราคม 2520 และเรียกร้องให้คืนทรัพย์สินสมบัติที่ถูกยึดไปด้วยข้อหาคอร์รัปชัน (สยามรัฐ, 8-17 มกราคม 2520) ใครบ้างเกี่ยวข้องในแผนการนำกนอมกลับมา? นับจากนั้นเป็นต้นมา ยังไม่มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงหรือตั้งคำถามใดๆ เลย

หนึ่งวันหลังการอุปสมบทของกนอม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถบินตรงจากพระราชฐานในภาคใต้มายังกรุงเทพฯ ตรงดิ่งไปยังวัดบวรนิเวศฯ เพื่อเยี่ยมเจ้าอาวาสและพระบวชใหม่เป็นการสวนพระองค์ ในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนที่วัดซึ่งไม่ได้อยู่ในหมายกำหนดการ ราชนิเวศน์ว่ามีบุคคลบางกลุ่มจ้องจะทำลายพุทธศาสนาในประเทศไทย และกระตุ้นเตือนให้ประชาชนช่วยกันปกป้องศาสนาโดยเฉพาะวัดบวรนิเวศฯ แม้ราชนิเวศน์จะไม่ได้รับข้อศรัทธาของพุทธศาสนา แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่าพวกเขาช่วยตกเป็นผู้ต้องสงสัย

นี่เป็นการอุปสมบทพิเศษที่ได้รับการปกป้องและให้ความเห็นชอบโดยอำนาจทางศีลธรรมที่อาจถือได้ว่าได้รับการเชิดชูสูงสุดบนผืนแผ่นดินไทย ในทางกลับกัน ดูเกือบจะเหลือเชื่อที่สองสถาบันสำคัญสูงสุดของประเทศคือสถาบันกษัตริย์และสถาบันสงฆ์จะมีส่วนร่วมในแผนการครั้งนี้ แทบจะไม่มีใครเอ่ยถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องของสถาบันกษัตริย์โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งราชินีในฐานะข้ออ้างเพื่อการสังหารหมู่ ยกเว้นในสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษเพียงไม่กี่ฉบับ (Morell and Chai-anan 1981, 270-73) แต่ก็ยังไม่มีและคงไม่อาจมีการสืบสวนประเด็นเหล่านี้ นับจากนั้นเป็นต้นมาจึงไม่มีใครตั้งคำถาม ชูประเด็น หรือแม้แต่เอ่ยถึงข้อเท็จจริงพวกนี้ เรื่องนี้ยังเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมไทย ในช่วงการจัดงานรำลึกในปี 2539 ผู้จัดและผู้เข้าร่วมทุกคนต่างตระหนักเป็นอย่างดีว่า เพื่อรักษาหัวของทุกคนไม่ให้หลุดจากปาก ต้องพึงสำเหนียกถึงข้อจำกัดนี้และผลที่จะตามมาจากการละเมิดข้อจำกัดดังกล่าว

การนิรโทษกรรม

พ.ร.บ. นิรโทษกรรมนั้นได้ล้างโทษให้ทุกคนในทุกความผิดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 วัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. นี้ตามที่ได้ระบุไว้คือสมานรอยร้าวในสังคมไทย แม้ว่าผลที่เกิดขึ้นทันทีคือการปล่อยตัวจำเลยทั้งหมดที่ถูกฟ้องในคดี 6 ตุลา แต่ไม่ยากเลยที่จะเห็นว่าผลประโยชน์ที่แท้จริงของการนิรโทษกรรมตกอยู่กับรัฐ ตำรวจ และผู้ก่อกรรมทำเข็ญทั้งหมด เนื่องจาก พ.ร.บ. ดังกล่าวขจัดความเป็นไปได้ที่จะมีการพิจารณาคดีใดๆ ได้อีกในอนาคต นอกจากจะไม่ถูกจับกุมตามกฎหมายแล้ว ยังได้ความดีความชอบในฐานะที่เป็นผู้พิทักษ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกด้วย

[1] หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 20 ต.ค. 2519 ระบุว่า กระทรวงศึกษาประกาศว่ามีแผนปฏิรูปใหม่รวมทั้งด้านหลักสูตรการสอนตามนโยบายของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และระบุว่าด้วยการแต่งกายของนักเรียน ทั้งเครื่องแบบและทรงผม จะบังคับให้ตัดสั้นไม่ให้ไว้ผมยาวหรือรองทรง ([อ่านได้ที่นี้](#))

[2] 'สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม.2' (ฉบับปี 2551) ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

[3] 'หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-ม.6' (ฉบับปี 2551) ของสำนักพิมพ์อักษร

[4] 'ประวัติศาสตร์ไทยม.4-6' (ฉบับปี 2551) ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด, สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด

[5] เป็นฝ่ายนักศึกษาประชาชน 41 คน และฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐและฝ่ายขวา 5 คน

[6] แหล่งข้อมูลออนไลน์ (Online archives) ที่มุ่งเก็บรวบรวมรักษาและจัดระบบข้อมูลที่ยังกระจัดกระจายในที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกมากยิ่งขึ้น เพื่อต่ออายุความสนใจและการค้นคว้าเกี่ยวกับ 6 ตุลาให้ไปอีกไกลในอนาคต และเพื่อต่อสู้กับความพยายามทำให้สังคมลืม 6 ตุลา

ฉันไม่รู้จัก 6 ตุลา (2): นักสืบประวัติศาสตร์ผู้(กำลัง)ทำงานแข่งกับเวลา

ประชาชนไทย / ชาว

Submitted on Mon, 2019-01-28 02:23

นัชชา ตันติวิทยาพิทักษ์

โครงการบันทึก 6 ตุลา เป็นหोजดหมายเหตุยุคใหม่ที่กำลังฟื้นฝอยหาตะเข็บโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ของชาติไทย ด้วยการรวบรวมหลักฐาน คำให้การ ความทรงจำต่างๆ ที่รัฐไทยไม่ยอมให้พูดถึง ประชาชนทั่วไปก็จำมันไม่ค่อยได้แถมชัด ประชาชนนำเสนอให้เห็นเส้นทางการสืบค้นรวบรวมข้อมูลที่นำตื่นเต้นพ่อยๆ กับข้อมูลที่ได้มา

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม

ฝูงชนเข้มขมและดูชายใช้แก้อี๋พับตีร่างของวิชุดชัย อมรกุล นักศึกษา ที่ถูกแขวนคอนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ภาพรางวัลพูลิตเซอร์ปี 2520)

สถานที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และบริเวณท้องสนามหลวง

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 (42 ปีที่แล้ว)

เป้า กลุ่มนักศึกษาและประชาชนผู้ประท้วง

หมาย

ประเภท การยิง, การใช้กระบอง, การแขวนคอ^[3], การเผาทั้งเป็น^[4], การข่มขืนกระทำชำเรา^[3]

อาวุธ ปืนเล็กยาวเอ็ม16, ปืนเล็กสั้น, ปืนพก, เครื่องยิงลูกระเบิด, ปืนไร้แรงสะท้อนถอยหลัง^[3]

ตาย 46 คน (ทางการ); กว่า 100 คน (ข้อมูลมูลนิธิป๋วย อึ๊งภากรณ์)^[5]

เจ็บ 167 คน (ทางการ)

ผู้ ตำรวจตระเวนชายแดน (พลตำรวจเอก ชุมพล

ก่อการ โลหะชาละ เป็นผู้บังคับบัญชา)

ลูกเสือชาวบ้าน

ขบวนการกระหังแดง

ตำรวจนครบาล^[3]

เว็บไซต์วิกิพีเดีย (เข้าถึงเมื่อ 20 ม.ค.2562)

ภาพชายถูกแขวนคอและถูกฟาดด้วยแก้อี๋ดูจะเป็นสัญลักษณ์ความโหดร้ายของสังคมไทยในนาม “เหตุการณ์ 6 ตุลา” ล่าสุด มันปรากฏตัวอย่างทรงพลังในฉากหลังของมิวสิควิดีโอเพลงแร็พร่วมสมัย - ประเทศกูมี

แต่เอาเข้าจริงแล้ว เรา รู้จักมันแค่ไหนทั้งด้านกว้างและด้านลึก

ภาพด้านบนนี้มาจากวิกิพีเดีย แหล่งสืบค้นแรกๆ ที่ผู้คนจะเข้าถึงเรื่องราวของเช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2519 แต่แค่เพียงข้อมูลเบื้องต้นก็ผิดเสียแล้ว

คนที่ถูกแขวนคอไม่ใช่ วิชิตชัย อมรกุล นิสิตชั้นปี 2 รัฐศาสตร์ จุฬาฯ (ภาพวิชิตชัยถูกแขวนคอนั้นเป็นอีกภาพหนึ่ง)

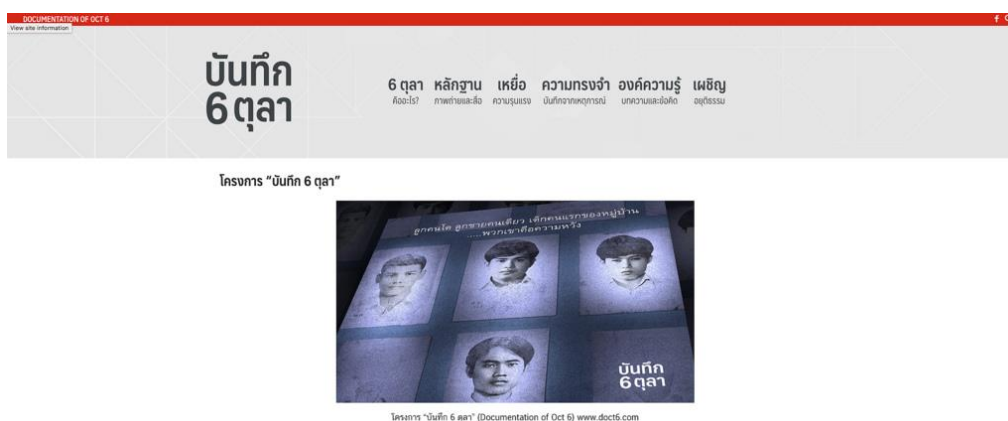
เราจดจำเช่นนี้มาหลายสิบปี และนั่นเป็นเพียงตัวอย่างเดียวของความทรงจำที่ผิดเพี้ยน แหว่งวีน กระทั่งเพิ่งมีการเปิดเผยข้อมูลว่าเขาไม่ใช่วิชิตชัย โดยโครงการ 'บันทึก 6 ตุลา' เมื่อเร็วๆ นี้เอง

ถ้าไม่นับเว็บไซต์ 2519.net ที่รวบรวมเรื่อง 6 ตุลาโดยกลุ่มตุลาธรรม ซึ่งตัวเว็บไม่ได้เคลื่อนไหวมาหลายปีแล้ว เว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา ก็นับเป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่ อัปเดตที่สุดในปัจจุบัน

4 ทศวรรษผ่าน จึงเริ่มรวบรวมข้อมูล

จุดเริ่มต้นของโครงการบันทึก 6 ตุลาเกิดขึ้นในปีที่เหตุการณ์ผ่านมานาน 4 ทศวรรษ เมื่อมีผู้ตระหนักว่าข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้มีน้อยเหลือเกิน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียชีวิตซึ่งเรามักมองเห็นเป็น "ตัวเลขกลมๆ" จากนั้นจึงมีคณะบุคคลลงมือแสวงหาจิ๊กซอว์มาต่อภาพโศกนาฏกรรมนี้ทีละชิ้น และยังคงหาอยู่จนปัจจุบัน

ผู้ริเริ่มหลักคือ พวงทอง ภวัครพันธุ์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ธงชัย วินิจจะกุล อดีตนักศึกษาที่อยู่ในเหตุการณ์และปัจจุบันเป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน เมดิสัน สหรัฐอเมริกา ส่วนผู้เก็บข้อมูลหลักในโครงการคือ ภัทธกร ภูทอง, นฤมล กระจ่างดารารัตน์, ธนาพล อิวสกุล

เว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา

โครงการนี้มีช่องทางหลักคือ เว็บไซต์และเฟซบุ๊กที่จะเผยแพร่ข้อมูล ข้อเท็จจริง รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลา ในด้านต่างๆ เช่น ภาพหนังสือพิมพ์หลายหัวในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม 2519 คลิปวิดีโอ คลิปเสียงในวันเกิดเหตุ และเอกสารบางส่วนที่ไม่เคยเผยแพร่มาก่อน เช่น เอกสารชั้นสูตรพลศึกษา เอกสารคำให้การของพยานฝ่ายโจทก์

อาจกล่าวได้ว่านี่คือทำงานเชิงจดหมายเหตุ

"เวลาพูดถึงจดหมายเหตุ คนไทยจะคิดถึงจดหมายเหตุแห่งชาติซึ่งเป็นที่เก็บเอกสาร แต่ในที่นี้หมายถึงการทำงานเชิงข้อมูล การเก็บเอกสาร หาเอกสารใหม่เพิ่ม จำแนกข้อมูล ทำงานเชิงวิชาการ ค้นคว้าวิจัย นำเอกสารที่มีอยู่ออกสู่สาธารณะแบบเข้าใจง่าย เช่น ทำหนังสือ จัดสัมมนา หรือสนับสนุนให้คนอื่นทำกิจกรรมเกี่ยวกับ 6 ตุลาต่อไปเรื่อยๆ เพื่อเผชิญหน้ากับการทำให้ลืม" **ภัทธกร ภูทอง** กล่าว

ธนาพล อิวสกุล บรรณาธิการวารสารฟ้าเดียวกันถือได้ว่าเป็นคนแรกที่ค้นพบเอกสารสำคัญของเหตุการณ์ซึ่งนอนฝุ่นจับอยู่ในหอจดหมายเหตุของสำนักงานอัยการสูงสุดเมื่อราว 20 ปีที่แล้ว เขาเล่าให้ฟังว่า กว่าจะได้เข้าไปดูเอกสารเหล่านั้นมีความยากลำบาก ต้องทำจดหมายขออนุญาตและรออนุมัติยาวนาน ยิ่งเมื่อเป็นประเด็นที่อ่อนไหวก็ยิ่ง

ตรวจสอบหลายขั้นตอน แต่ในที่สุดก็ได้รับอนุญาตให้เข้าไปดูเอกสาร แม้ไม่ได้รับอนุญาตให้คัดลอกแต่เขาก็ทำการคัดลอกไว้ในแบบที่พอทำได้

“เมื่อ 20 ปีที่แล้วเทคโนโลยียังไม่ดีขนาดนี้ ต้องใช้วิธีคัดมือ ถ่ายรูปด้วยกล้องฟิล์ม เอาไปล้างอัด สแกน จำนวนเอกสารมีเป็น 10,000 ชิ้น บางอย่างไม่จำเป็นก็ไม่เอา เช่น เอกสารพิมพ์ลายนิ้วมือของคนกว่า 3,000 คน แต่พวกเขาให้การพยานฝ่ายโจทก์ เอกสารชั้นสูงตรพลิกศพ พวกนี้เราก็อปปีมาหมด ตอนหลังพอทำโครงการนี้ เทคโนโลยีดีขึ้นเราก็กลับไปถ่ายรูปทั้งหมดอีกครั้งและได้เผยแพร่ลงในเว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา” ธนาพลกล่าว

ส่วนที่มีความสำคัญไม่แพ้กันของเว็บไซต์นี้คือ การทำงานเกี่ยวกับ “ความทรงจำ” เน้นการสัมภาษณ์ครอบครัวและผู้ใกล้ชิดของเหยื่อ พยายามรวบรวมภาพถ่ายของเหตุการณ์ที่ยังกระจัดกระจายและซ่อนตัวอยู่อีกมาก

“เป้าหมายคืออยากให้สาธารณชนรู้จักคนที่ตายไปแล้ว ตอนที่เขามีชีวิตเขาเป็นคนแบบไหน ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร มีความฝัน มีอุดมการณ์ยังไง ทำไมวันนั้นถึงไปอยู่ในเหตุการณ์ เมื่อเขาเสียชีวิตครอบครัวต้องเผชิญอะไรบ้าง อยากเรียกร้องอะไรใหม่ ถ้าคนๆ นี้มีชีวิตอยู่เขาจะเป็นยังไง เราถามคำถามนี้เพราะอยากให้คนเห็นว่ามันไม่ใช่แค่การสูญเสียคนคนหนึ่ง แต่สูญเสียคนที่อาจทำประโยชน์ให้กับสังคม คนที่มีจิตใจคิดถึงความเป็นธรรม ความเท่าเทียมของมนุษย์ และการทำความรู้จักผู้เสียชีวิตก็คือการเคารพศักดิ์ศรีของพวกเขา ” ภทรภกรกล่าว

ลำพังแค่ตัวหนังสือที่ถอดมาจากปากคำของครอบครัวหรือเพื่อนสนิทก็อาจทรงพลังมากพอให้เสียน้ำตา แต่ภทรภกรย้ำว่ารูปถ่ายของเหยื่อก็สำคัญ การได้มองรูปถ่ายเป็นการทำความรู้จักผ่านแวตตา ใบหน้าของคนที่เคยมีเลือดเนื้อ เพื่อย้ำเตือนว่าพวกเขามีตัวตน ไม่ใช่เพียงภาพมัวหม่นเลื่อนรางที่เราจินตนาการไม่ออก

วิมลวรรณ รุ่งทองใบสุรีย์ ภาพจากเว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา

วิมลวรรณ รุ่งทองใบสุรีย์ ขณะเสียชีวิตเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี อายุ 20 ปี เป็นลูกสาวคนโตของครอบครัวใหญ่ วันที่ 6 ตุลาคม 2519 วิมลวรรณถูกยิงในแม่น้ำเจ้าพระยาขณะพยายามว่ายน้ำออกจากธรรมศาสตร์

ทัศนีย์ ศรีจันทร์ เพื่อนสนิทเล่าว่า เวลาประมาณเข้ามิดของวันที่ 6 ตุลาคม เสียงปืนดังขึ้นตลอด รู้ว่าคงไม่ปลอดภัยแล้ว และต้องหนีลงน้ำ โดยมีเพื่อนที่เป็นการ์ดจากรามคำแหงที่ช่วยเหลือพวกเธอให้หนีลงไปที่ละคน

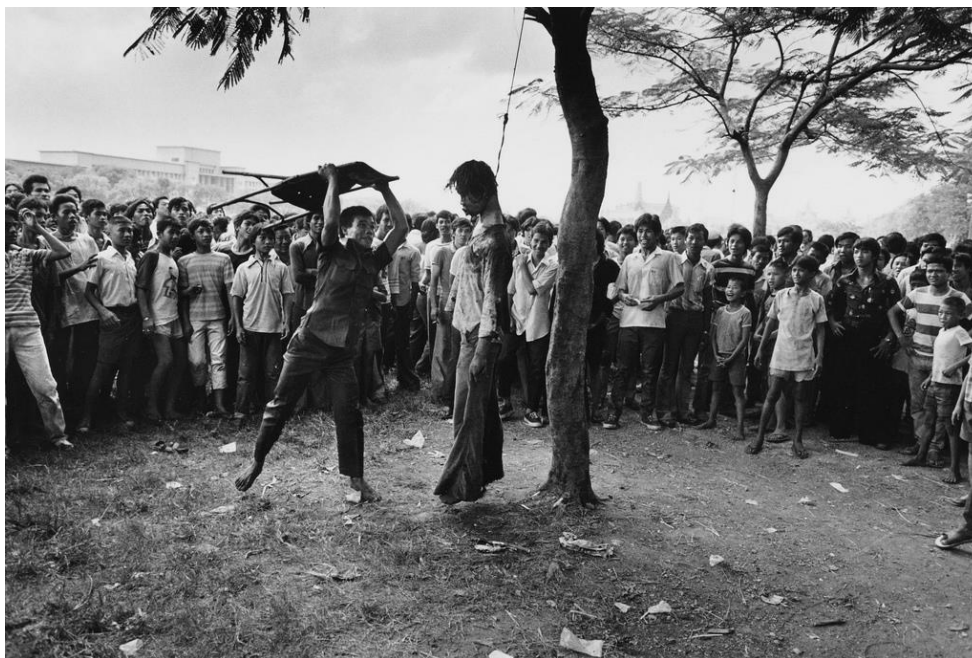
“วิมลวรรณเขาบอกว่า เขาเป็นคนแม่กลอง ชีวิตผูกพันอยู่กับน้ำมาตลอด อาบน้ำก็อาบในแม่น้ำแม่กลอง ว่ายน้ำได้ไม่ต้องห่วง เขาดูแลตัวเองได้ เขาก็เลยลงไปก่อน พวกเราก็ดูตาม ในระหว่างที่กำลังเดินเลาะกำแพงของธรรมศาสตร์ มีเสียงตำรวจน้ำตะโกนบอกให้นักศึกษาธรรมศาสตร์ที่หนีออกนั้นให้กลับขึ้นฝั่งเดี๋ยวนี้ ไม่งั้นจะยิง พวกเรากลัวกันมาก มีเพื่อนนักศึกษาชายถอดเสื้อ บอกไปว่า พวกเราอมแพ้แล้วนะ ไม่ทันขาดคำ แป๊บเดียวเสียงปืนดังมาหนึ่งนัด มีเสียงตะโกนว่ามีคนถูกยิง”

“จากนั้นตัวพี่ถูกนำไปขังรวมกันกับเพื่อนๆ อีกประมาณสามพันคนที่บางเขน แล้วก็ได้ข่าวตรงนั้นเองว่า เพื่อนที่ถูกยิงนั้นคือวิมลวรรณซึ่งไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาลศิริราช หลังจากที่พวกเรากลับเข้ามาเรียนหนังสือแล้ว สิ่งหนึ่งที่พวกเรา

ไม่เคยลืมกันเลยคือการเย็บเยียนครอบครัวเพื่อนๆ ที่สูญหายไป เรายังเคยไปขุดลอกห้องรองที่บ้านวิมลวรรณที่เป็นสวนมะพร้าว ทำอย่างไรก็ได้ให้แม่เขารู้สึกดี”

“ถ้ายังอยู่ถึงตอนนี้ก็คงเกษียณอายุราชการปีนี้ เราเชื่อว่าเขาคงเป็นพยาบาลที่ดี หรือไม่ก็จะเป็นอาจารย์พยาบาลที่สามารถสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนดีต่อไปได้ และที่สำคัญ เขาคงเป็นลูกที่ดีเหมือนที่แม่เขาคาดหวัง” ทัศนีย์เล่า

ความรู้สึกผิดและความเจ็บงันจากผู้รอดชีวิต

ภาพชายผู้ถูกแขวนคอ โดย นิล ยูเลวิช

ภาพโด่งดังอย่างภาพชายผู้ถูกแขวนคอ เป็นภาพของนิล ยูเลวิช ผู้ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์จากชุดภาพถ่ายเหตุการณ์ 6 ตุลา แต่จนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สามารถระบุได้ว่าชายคนนั้นเป็นใคร มีเพียงพยานที่เห็นเหตุการณ์ระบุไว้เพียงว่า “เหยื่ออายุ 20-21 ปี ทำทางเป็นนักศึกษา”

ภัทรภรตั้งคำถามว่าหากเป็นนักศึกษาจริง ทำไมไม่มีเพื่อนออกมาประกาศว่าเป็นเพื่อนกับชายคนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จากการทำข้อมูล 6 ตุลาที่ผ่านมาเธอพบข้อสังเกตที่น่าประหลาดใจว่า แทบไม่มีใครออกมาประกาศว่าคนที่เสียชีวิตเป็นเพื่อน ถ้าไม่ได้ไปเจอและขอสัมภาษณ์เอง พวกเขาจำนวนมากก็อาจไม่ออกมาพูด

หรือมันคือความรู้สึกผิดจนไม่อยากพูดถึง?

ในหนังสือ ‘6 ตุลา ลืมไม่ได้จำไม่ลง’ เขียนโดย**ธงชัย วินิจจะกุล** กล่าวถึงเรื่องความเจ็บงันไว้อย่างน่าสนใจว่า

“...แม้ว่าสถานการณ์การเมืองและวาทกรรมการสังหารหมู่ 6 ตุลาจะเปลี่ยนแปลงไป กลับกลายเป็นว่าทั้งผู้ก่อกรรมทำเข็ญและเหยื่อของเหตุการณ์ต่างรู้สึกอิหสิอิหสิและทุกข์ทนจากบาดแผลไปในทางที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เป็นการยากที่พวกเขาจะหลีกหนีความเจ็บงันที่ตนเองสร้างขึ้นได้

ส่วนประชาชนมากกว่า 3,000 คนส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจำต้องหาที่หลบภัยด้วยการเข้าร่วมกับ พคท. ในเขตป่าเขา แต่ พคท. และขบวนการฝ่ายซ้ายทั้งหมดล่มสลายลงในต้นทศวรรษ 1980 หากมองย้อนกลับไป แน่ใจว่า พคท. มีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะแนวคิดสุดซ้ายไม่ประนีประนอมมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในขบวนการนักศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่พบว่าหลังการล่มสลายของ พคท. พวกเขาเพิ่งอายุ 20 กว่าๆ แต่พ่ายแพ้สงครามประวัติศาสตร์มาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกคือในเมืองที่จบลงด้วยการที่เพื่อนๆ ของพวกเขาถูกสังหารหมู่ อีกครั้งคือสงครามในป่าเขาที่จบ

ลงด้วยการสูญเสียสันสรัทธา จะไม่ให้พวกเขาารู้สึกขยะแขยงตัวเอง อับอายขายหน้า และละอายต่อความผิดพลาดถึงขั้น หายนะที่กระทำลงไปได้อย่างไร แล้วจากนั้นยังต้องวอนขอความปรานีจากรัฐซึ่งพวกเขาหยามเหยียดมาก่อน หลายคน ตัดสินใจฆ่าตัวตาย

ความจริงที่ว่า การเสียสละอย่างที่ถูกมองในตอนนั้นว่าเป็นไปเพื่ออุดมคติอันสูงส่ง ก็ไม่มีน้ำหนักที่จะคานความจริงอีก ข้อที่ว่า หากเพื่อนๆ เหล่านั้นรอดชีวิตในเช้าวันพุธนั้นมาได้ พวกเขาจะได้รับโอกาสในชีวิตอีกครั้งหนึ่งเช่นเดียวกับ อดีตฝ่ายซ้ายที่ยังมีชีวิตอยู่จนทุกวันนี้ ดังนั้น การสังหารหมู่ไม่ใช่หัวข้อที่อดีตฝ่ายซ้ายสามารถพูดถึงได้โดยปราศจากการสะท้อนย้อนคิดถึงภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางศีลธรรมอันรบกวนจิตใจนี้ได้

และระดับความรุนแรงเป็นผลมาจากความจงเกลียดจงชังกันอย่างเข้มข้นที่หล่อเลี้ยงเรื่อยมา ทั้งฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย เองก็แสดงความเป็นอริไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แม้ฝ่ายซ้ายไม่เคยคุกคามในทางปฏิบัติจริงเลยก็ตาม แต่หมายความว่า อดีตฝ่ายซ้ายจำนวนมากยังรู้สึกว่าคุณเองมีส่วนรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น...”

นี่อาจพอเป็นคำตอบได้ส่วนหนึ่งว่า ทำไมการพูดถึงรายละเอียดของคนที่ตายดูเหมือนเพิ่งเริ่มเก็บข้อมูลกันในปี 2539 ที่มีการจัดรำลึกครบรอบ 20 ปีนี้เอง

ทะเลเวลา ตามหาญาติ

‘เวลา’ จะเป็นปฏิบัติการสำคัญของการเก็บข้อมูล ผ่านมา 40 ปี ทีมงานเริ่มต้นจากตรงไหน?

นักวิจัยได้ที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ของครอบครัวผู้เสียชีวิตจากเอกสารชั้นสูงตรพลีศัพ แล้วจึงส่งจดหมายหรือโทรไป ตามข้อมูลที่ได้ บางส่วนก็โชคดีที่มีคนช่วยตามหาญาติหรือเพื่อนของผู้เสียชีวิตให้

ภัทรภร ภูทอง

มีประมาณ 10 กว่าคนที่โครงการได้รับการแนะนำจากอดีตนักศึกษาในยุค 6 ตุลา ส่วนจดหมายที่ส่งไปโดยใช้ที่อยู่จาก เอกสารชั้นสูงตรพลีศัพนั้นส่งไป 36 ฉบับมีคนโทรกลับมา 4 คน และมีจดหมายตีกลับจำนวนมาก แต่ละ 40 ปีแล้ว บ้านบางหลังก็ไม่มีอยู่บนถนนสายนั้นแล้ว

ภัทรภรมีโอกาสคุยกับบุรุษไปรษณีย์หลายคนที่บ้านเลขที่ตามจดหมายไม่พบ บ้างกลายเป็นโกดังเก็บของ บ้าง เปลี่ยนเจ้าของบ้าน แต่เมื่อไปรษณีย์รู้ว่าเธอกำลังตามหาครอบครัวของผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 6 ตุลา ไปรษณีย์ทุกคนก็เต็มใจที่จะช่วยหาเพราะรู้ว่ามีความสำคัญมาก

สำหรับญาติคนแรกที่โทรกลับมา เป็นพี่สาวของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เสียชีวิต จดหมายถูกส่งไปที่บ้านเก่าที่ให้คนอื่นเช่า คำพูดแรกของพี่สาวคนนั้นคือ “ทำไมเพิ่งติดต่อมา”

คนที่สองที่โทรมาอยู่ที่เพชรบุรี ญาติคนนั้นเล่าว่าเรียนที่รามคำแหงกับพี่เสียชีวิตด้วย รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นแต่ไม่อยากให้สัมภาษณ์ จากนั้นแนะนำให้ไปพบพี่สาวของผู้ตาย พี่สาวไม่อยากเล่า บอกให้ไปคุยกับน้องสาว คำตอบของน้องสาวคือ “ไม่ต้องการพูดเรื่องนี้และไม่อยากให้ติดต่อมาอีก

“เขาพูดประมาณว่าอย่ามาเข้าซี คุณไม่รู้หรือกว่าครอบครัวเราเจออะไรมาบ้าง คิดว่าช่วงหลังจากที่พี่ชายเขาเสียชีวิต อาจมีหลายคนไปตำครอบครัวเขา เป็นคอมมิวนิสต์ หรือตำรวจอาจไปหาที่บ้านด้วยความกลัวทำให้ครอบครัวรู้สึกไม่อยากจะยุ่งแล้ว” ภรรยาภรรยา

รูปถ่าย...จากช่างภาพ จากทหาร จากชาล้ง

ชุดภาพสีจากแฟรงค์ ลอมบาร์ด

ชุดภาพถ่ายของเหตุการณ์ 6 ตุลามาจากหลายแหล่ง

ชุดภาพของ แฟรงค์ ลอมบาร์ด อดีตนักข่าวของสถานีวิทยุนิวซีแลนด์ ปัจจุบันเขาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ภรรยาได้พบแฟรงค์โดยการแนะนำของเพื่อนละแวกบ้าน เธอบอกว่าแฟรงค์อายุกว่าเจ็ดสิบปี ฟ่านักอยู่ลำพังในอาคารชุดกลางเมือง แม้จะได้ภาพมาตั้งแต่ครั้งแรกที่เจอ แต่หลังจากนั้นก็ยังไม่เจอและწყายเป็นการส่วนตัวกับแฟรงค์อีกเป็นระยะจนถึงปัจจุบัน

ชุดภาพของ ปฐมพร ศรีมันตะ เป็นชุดภาพขนาดใหญ่ มีหลายจุดที่เกิดเหตุ ทีมงานได้รับภาพชุดนี้เพราะเพื่อนแจ้งว่าปฐมพรเป็นผู้ครอบครองภาพดังกล่าว ปฐมพรสนใจประเด็นประวัติศาสตร์การเมือง และมีเอกสาร ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องหลายชุด เขาบอกว่าได้ภาพถ่ายชุดนี้มาจากร้านของเก่าซึ่งได้มาจากชาล้งที่เอามาขายต่อ ดูจากมุมกล้องแล้วน่าจะเป็นการถ่ายจากฝั่งเจ้าหน้าที่รัฐ

ฟังดูเหลือเชื่อ แต่ก็เป็นไปได้ จากจากภาพถ่ายที่ผ่านมือมาหลายทอด ตอนนี้ทุกคนสามารถเห็นภาพเหล่านั้นได้เพียงคลิกเดียว

“เราได้เจออะไรที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เราถึงได้สนุกกับการทำงาน มันเหมือนเป็นนักสืบ” ภรรยาเล่า

ยังมีชุดภาพการชันสูตรพลิกศพที่โครงการฯ ได้รับบริจาคมาจากผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ในเวลานั้นเขารู้ดีว่าการตายเหล่านี้เป็นการตายที่ไม่ธรรมดาจึงเก็บภาพไว้ 40 ปีโดยที่ไม่มีใครรู้ จนกระทั่งทางโครงการฯ ติดต่อไป แต่เนื่องจากผู้

บริจาดยังมีความกังวลเรื่องความละเอียดอ่อนของประเด็นนี้ภายใต้สถานการณ์การเมืองที่ไม่อาจวางใจได้ในปัจจุบัน ทำให้โครงการฯ ยังไม่นำภาพชุดนี้เผยแพร่ในเว็บไซต์

ความผิดปกติของเอกสารชั้นสูตรพลิกศพ

“บ้านเรายังมีเอกสารที่ยังไม่ได้ถูกเผยแพร่ซึ่งสะท้อนถึงความรุนแรงของรัฐอีกมาก ต้องตามหาต่อไป” ภัทรภรย์้า การปกปิดข้อมูลจะเป็นเรื่องปกติของรัฐตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน เอกสารชั้นสูตรพลิกศพทำให้เห็นร่องรอยการปกปิด บางอย่างเช่นกัน เช่น แบบฟอร์มที่ใช้ควรต้องมีข้อมูลของคนมารับศพ ข้อมูลของพยาน หรือข้อมูลของคนที่เกี่ยวข้อง กับศพมากกว่านี้แต่กลับไม่ปรากฏ หรือการเขียนว่าตายเพราะสะเก็ดระเบิด นั้นหมายความว่ามีการใช้ระเบิดหรือไม่ หรือการไม่บอกว่าตายด้วยกระสุนอะไร ทั้งที่เมื่อเห็นกระสุนปืนจะบอกชนิดของปืนได้

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบเอกสารชั้นสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลศิริราชกับโรงพยาบาลตำรวจจะพบว่า โรงพยาบาลศิริราชบรรยายลักษณะผู้ตายโดยละเอียด เช่น เป็นเพศชาย ผมหยิก ร้างสั้นหัด ผิวคล้ำ ใสเสื่อสีนี้ กางเกงสีนี้ จนทำให้ตามหาชื่อคนที่ถูกแขวนคอได้เพิ่มอีกคนหนึ่งจากเอกสารชั้นสูตรฯ นี้

ขณะที่โรงพยาบาลตำรวจเขียนสาเหตุการตายสั้นๆ ว่า “ถูกยิง” ไม่บอกรายละเอียดใดๆ แม้กระทั่งว่าถูกยิงกี่นัด การเขียนให้ละเอียดเช่นการถูกยิงเข้าจากด้านหลัง อาจทำให้ตีความได้ว่ามากขึ้นเป็นการยิงคนที่กำลังหลบหนีอยู่ เป็นต้น

ภาพโดย กิตติยา อรอินทร์

สิ่งที่ไม่อาจกู้คืน การทำลายเอกสารอายุเกิน 25 ปี

“ผมคิดว่าศพน่าจะมากกว่า 70 ศพ” เป็นคำพูดของนายตำรวจคนหนึ่งซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกสาร 6 ตูลา ซึ่งพูดคุยแบบ ‘ออฟ เดอะ เรคคอร์ด’ ให้นักวิจัยฟัง

หากเราสำรวจตัวเลขผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ เว็บไซต์บันทึก 6 ตูลา ระบุว่า นักศึกษาและประชาชนผู้เสียชีวิตทั้งหมด 41 คน ฝ่ายเจ้าพนักงานและฝ่ายขวาเสียชีวิตทั้งหมด 5 คน แม้ว่าผู้วิจัยย้ำว่าเอกสารชั้นสูตรปรากฏแค่ 46 ศพ แต่ตำรวจผู้นั้นก็ยังยืนยันว่า “คิดว่ามันน่าจะมากกว่านั้น” แต่เมื่อถามหาเอกสารหลักฐาน ตำรวจคนดังกล่าวกลับบอกว่า “ไม่รู้เหมือนกัน อาจจะโดนทำลายไปแล้ว”

เช่นเดียวกับที่โรงพยาบาลศิริราชซึ่งจะเก็บเอกสารไว้ 25 ปีแล้วทำลายทิ้ง แต่โชคดีที่เอกสารเกี่ยวกับคดี 6 ตูลาเป็นชุดที่ย้ายไปอยู่ที่พิพิธภัณฑ์อัยการสูงสุด กระนั้นก็ตาม เหตุที่เกิดนอกเหนือจากวันที่ 6 ตูลา ก็ไม่ถูกรวมอยู่ด้วย เช่น กรณีช่างไฟฟ้า 2 คนที่ถูกแขวนคอที่นครปฐม

“เราเคยไปตามเอกสารคดีช่างไฟฟ้า ไปประมาณ 5 โรงพัก โรงพักนั้นบอกให้ไปโรงพักนี้ โรงพักนี้บอกให้ไปโรงพักนั้น เราไปโรงพักในอำเภอเมืองทุกที่แล้ว เขาบอกว่าเอกสารจะเก็บไว้ 25 ปี หลังจากนั้นก็จะทำลายเอกสาร” ภัทรภรกล่าว

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ระบุว่า ทุกปีปฏิทิน (เริ่มวันที่ 1 มกราคมสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี) ส่วนราชการจะต้องส่งหนังสือที่มีอายุครบ 25 ปีนับจากวันที่ได้จัดทำขึ้น ที่เก็บไว้ ณ ส่วนราชการ ให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร พร้อมทั้งบัญชีส่งมอบ ยกเว้นหนังสือที่ต้องสงวนเป็นความลับ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และหนังสือที่มีกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบที่ออกใช้เป็นการทั่วไปกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ส่วนหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ทุกสาขาวิชา และมีคุณค่าต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เก็บไว้เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติตลอดไป หรือตามที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมกำหนด

ข้อต่อที่สัมพันธ์ถึง ปอเต็กตึ๊ง-รวมกตัญญู

การเคลื่อนย้ายศพโดยเจ้าหน้าที่มูลนิธิรวมกตัญญู ภาพจากเว็บไซต์บันทึก 6 ตุลา

มูลนิธิปอเต็กตึ๊งและมูลนิธิรวมกตัญญูมีส่วนช่วยในการลำเลียงคนเจ็บและคนเสียชีวิต ผู้เก็บข้อมูลมีโอกาสได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รวมกตัญญู 2 คนซึ่งทำหน้าที่ลำเลียงศพไปสถาบันนิติเวช แต่ทั้งคู่ขอไม่ให้เปิดเผยเพราะกังวลเรื่องความปลอดภัย พวกเขายืนยันว่าเวลาจะลำเลียงศพ รถของมูลนิธิจะออกจากจุดเกิดเหตุไม่ได้จนกว่าตำรวจจะมาเซ็นเอกสารอนุญาต เพราะฉะนั้นมูลนิธิต้องมีเอกสารบันทึกว่าวันนี้เก็บศพกี่ศพ เอาคนเจ็บกี่คนไปโรงพยาบาล

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังถ่ายรูปคนเจ็บ คนเสียชีวิต และรูปเหตุการณ์ไว้หลายรูป ซึ่งจะทำให้เห็นสเกลความรุนแรง กระทั่งสามารถใช้ในงานวิจัยมานุษยวิทยาหรือประวัติศาสตร์ได้

เป็นที่น่าเสียดายสำหรับสังคมไทยที่หลังปี 2535 มูลนิธิรวมกตัญญูทำลายเอกสารไปแล้ว เพราะต้องย้ายสำนักงานจากคลองเตยไปบางพลี

“เรารู้สึกเสียดายและเจ็บใจมากๆ ถ้าหากบ้านเรามีวัฒนธรรมจดหมายเหตุ ใครรู้ว่ามีเอกสารสำคัญก็ส่งให้จัดเก็บ เราก็อาจได้เห็นเอกสารพวกนั้นแล้ว เช่นเดี๋ยวกันคนทำงานด้านจดหมายเหตุเองก็ไม่ได้นี้กว่ามูลนิธิปอเต็กตึ๊ง รวมกตัญญู จะเกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางการเมืองได้ ไม่ค่อยมีใครเชื่อมโยงในรายละเอียดแบบนี้ ดังนั้น ถ้าไม่มีวัฒนธรรมจดหมายเหตุ มันจะไม่สามารถทำความเข้าใจอดีตได้สักเท่าไร” ภริภกรกล่าว

ส่วนที่ปอเต็กตึ๊งมีเอกสารเกี่ยวกับการทำงานช่วง 6 ตุลาเช่นกัน เวลารับศพไม่มีญาติมาจะต้องมีการบันทึกไว้ แต่มูลนิธิฯ ไม่ให้นำวิจยเข้าถึงเอกสารเพราะไม่ได้เป็นญาติกับผู้ตาย อีกทั้งมองว่าสิ่งที่โครงการกำลังทำเป็นเรื่องการเมือง “เราไม่อยากจะยุ่งกับการเมือง”

อย่างไรก็ดี การพูดคุยกับพยานหลายคนทำให้นักวิจัยมีความสงสัยมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งกรณีตำรวจที่บอกว่ามีคนตายมากกว่า 70 ศพ กรณีพยานคนหนึ่งซึ่งเคยเป็นนักศึกษาในเหตุการณ์แต่ออกมาจากการชุมนุมก่อนและนั่งรถเมล์

กลับบ้าน ระหว่างทางเขาเห็นคนถูกแขวนคอเป็นสิบๆ คน กรณีคนในกลุ่มกระทิงแดงคนหนึ่งที่อยู่ยาระบุเช่นกันว่า “เห็นคนถูกแขวนเป็นสิบคน”

นั่นเป็นจุดเริ่มต้นให้ฉันวิจัยอย่างภัทรภรนำฟูตเทจและรูปถ่ายที่มีมาเรียงกันเพื่อดูอย่างละเอียด จนทำให้พบข้อมูลใหม่ ว่า คนถูกแขวนคอมีจำนวน(อย่างน้อย) 5 คน จากตอนแรกที่เชื่อว่ามียุเพียง 2 คน (อ่านที่นี่)

ฝ่ายรัฐที่เสียชีวิตเป็น ‘เหยื่อ’ หรือไม่

ควรจะนับฝ่ายรัฐที่เสียชีวิต 5 คน เป็นเหยื่อในความรุนแรง 6 ตุลาหรือเปล่า? โดยส่วนใหญ่แล้วมักไม่นับ แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงเพราะมีเงื่อนไข สภาพแวดล้อมที่ผลักดันให้เขาต้องทำแบบนั้น

พวงทอง ภวัครพันธุ์

พวงทอง ภวัครพันธุ์ ให้ความเห็นต่อเรื่องนี้ว่า ต้องแยกแยะข้อเท็จจริงพื้นฐานให้ได้ก่อนว่าการเสียชีวิตของสองฝ่ายมีสาเหตุที่แตกต่างกันอย่างไร ฝ่ายนักศึกษาประชาชนเสียชีวิตเพราะถูกล้อมปราบด้วยกำลังเจ้าหน้าที่พร้อมอาวุธหนัก และมวลชนฝ่ายขวาหลายร้อยคน พวกเขาชุมนุมกันอย่างสงบในมหาวิทยาลัย จริงอยู่ที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายขวาเสียชีวิตจากการถูกยิงจากการ์ดของนักศึกษาแต่เพราะการ์ดพยายามสกัดกั้นไม่ให้ฝ่ายแรกบุกเข้ามายุติธรรมศาสตร์ พวกเขาเสียชีวิตตนเองเพื่อปกป้องเพื่อนนับพันคนที่อยู่ในมหาวิทยาลัย

ในขณะที่นักศึกษาประชาชนที่เสียชีวิต ครอบครัวของพวกเขาไม่เคยได้รับความยุติธรรม และยังคงถูกประณามว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ขยายชาติ หนักแผ่นดินต่อเนื่องอีกหลายปี เจ้าหน้าที่และมวลชนฝ่ายขวาได้รับการยกย่องว่าเสียสละชีวิตทำหน้าที่ปกป้องสถาบันหลักของชาติ ได้รับพระราชทานเพลิงศพอย่างสมเกียรติ

“อย่างไรเสีย เจ้าหน้าที่และฝ่ายขวาก็คือเหยื่อของการปลุกระดมให้เกลียดชังเช่นกัน” พวงทองบอกว่าเธอไม่ชอบประโยคนัก ฉะนั้นขอแก้ไขให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยมองว่าพวกเขา คือ “ผลพวง” หรือผลงานของการปลุกระดมฯ และอาจจะเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิตซ้ำความเกลียดชังดังกล่าวด้วยก็ได้

“ยกตัวอย่างที่ไกลตัวแต่สติโตน้อย หากเราเอาเจ้าหน้าที่และฝ่ายขวามารวมกับคนที่เสียชีวิตจากปฏิบัติการสังหารหมู่ของพวกเขาเอง ก็คงไม่ต่างกับการบอกว่าบรรดาทหารนาซีที่เสียชีวิตจากกองกำลังชาวยิวที่พยายามปกป้องตนเอง ก็สมควรได้รับการเรียกขานว่าเป็นเหยื่อด้วยเช่นกัน ถ้าคุณเสนอแบบนี้ คุณไม่คิดว่ามันนำหัวเราะเยาะอย่างนั้นหรือ” พวงทองกล่าว

ต้องทำความเข้าใจฝ่ายผู้กระทำด้วย

แถวลูกเสือชาวบ้านขณะปกป้องวัดบวรนิเวศวิหาร

ไม่ว่าเราจะนับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายชาวที่เสียชีวิตอย่างไร แต่ผู้ทำข้อมูลมีความเห็นโดยส่วนตัวว่า เราควรต้องศึกษาความทรงจำประสบการณ์ของฝ่ายชาว เจ้าหน้าที่รัฐตัวเล็กตัวน้อย เพื่อทำความเข้าใจว่ามีเงื่อนไขหรือสภาพการณ์อะไรทำให้คนเหล่านี้ตัดสินใจลุกขึ้นมาฆ่าคน

เธอมองว่าถ้าปราศจากการทำความเข้าใจเรื่องพวกนี้ เราจะไม่สามารถทำความเข้าใจความรุนแรงของวันนั้นได้เลย และยังเห็นว่าสามารถศึกษาฝ่ายผู้กระทำได้ แต่จะไม่จัดให้คนเหล่านี้อยู่ในประเภทของ 'เหยื่อ 6 ตุลา'

คำถามอาจมีต่อไปว่า นั่นจะเป็นการสร้าง 'ความเข้าใจได้' ในการกระทำของพวกเขาไหม?

ภัทรภรตอบคำถามนี้ด้วยการยกตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มกระทิงแดงคนหนึ่งที่อยู่ในเหตุการณ์

"เขาพูดว่าที่ผ่านมาเขาเสียใจ และน้ำตาคลอขณะพูด ผมทำตัวไม่ดี เป็นคนไม่ดี ทุกวันนี้ก็เสียใจ หลังจากนั้นผมก็ไปบวช แล้วผมก็ใช้ชีวิตโดยการไม่ทำร้ายคนอื่นอีก"

"เมื่อมีคำพูดแบบนี้ออกมา คนที่เป็นฝ่ายเหยื่อก็อาจจะโกรธและคิดว่าการที่เราเอาประสบการณ์ของผู้กระทำมาเปิดเผยต่อสาธารณะนั้นกำลังแก้ตัวให้กับการกระทำที่เลวร้ายมากในอดีตของพวกเขา เราควบคุมความคิดของคนอ่านไม่ได้ แต่เราเพียงจะอธิบายว่าคนเราเปลี่ยนแปลงกันได้ภายในช่วง 40 ปี วันหนึ่งคุณอาจคิดว่าคอมมิวนิสต์ต้องถูกกำจัด แต่เมื่อเวลาผ่านไป 40 ปี คนๆ นั้นเติบโตขึ้น แต่งาน มีลูก เห็นความสำคัญของชีวิตมากขึ้นก็อาจเปลี่ยนความคิดได้ว่าถึงเป็นคอมมิวนิสต์ก็เป็นคน ความเปลี่ยนแปลงแบบนี้เราจะติดกับมันยังไง ไม่ว่าจะเกลียดกันอย่างไร ไม่ว่าจะเขาเป็นคนชั่วคนเลวอย่างไร คุณก็ยังคงต้องอยู่ในสังคมเดียวกันกับคนๆ นั้น" ภัทรภรกล่าว

"สิ่งที่เราสนใจคือ เงื่อนไข สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้คนเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเลือกใช้ความรุนแรง เราคิดว่า การทำความเข้าใจอย่างนี้จะนำไปสู่การป้องกันความรุนแรงได้" ภัทรภรกล่าว

งานศึกษาเกี่ยวกับ 6 ตุลาไม่ว่าจะเป็นของ อ.สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล อ.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อ.เบเนดิกต์ แอนเดอร์สัน อ.ธงชัย วินิจจะกุล ทำให้เราเห็นโครงสร้าง สภาพสังคมการเมืองที่ส่งผลต่อการเกิดความรุนแรงของ 6 ตุลา แต่สิ่งที่หายไปคือ ความรุนแรงของ 6 ตุลามันเปลี่ยนแปลงหรือส่งผลกระทบต่อคนตัวเล็กตัวน้อยอย่างไร เกิดอะไรขึ้นกับความหวาดกลัวที่ครอบงำคนจำนวนมากในสังคมหรือความเจ็บของคนในสังคม และนั่นคือสิ่งที่เธออยากทำ

"ที่สำคัญ มันต้องรีบทำก่อนที่หลักฐานหรือความทรงจำจะหายไป" นักสืบประวัติศาสตร์คนเดิมกล่าว